

מסורת הש"ס

(א) [ומקפ"ז נכירות פ"ו]
(ב) [ענין חסד' כמדות ג'ג]
(ג) [ד"ה רבי ור'] (ד) [נכירות
(ה) [לעיל י"ג:] (ו) [למקנ'
קלה:]

תורה אור השלם

י ב את הכבוד וכו' דשנאה
יביר לית לו פי שנים בכל
אשר ימצא לו כי הוא
ראשית אנו לו משפט
הכבוד: דברים כי ו

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה ירשו בו
ודקא מלוח בשפ"ר עי
לקמן דף קמ"ה ע"ב חס'
ד"ה ואין [הצטרף]
ונמשה"ש שם:

הגהות הב"ח

(א) [רשב"ם ד"ה ואם אמר
וכי דסקלא דעמך אמינא
כיון:] (ב) [ד"ה מפרסו וכו'
כ"ה ה"ל גומל פליגי ל"ל
ותיבת שבה דממילא נמחק:
(ג) חס' ד"ה ואם וכו' לקמן.
י"ב בדף ק"ב ע"ד:]

מוסף רש"י

בשבה ששבוה נכסים
לאחר מיתת אביהם: דהו
ליה ראו ואין הכסור נוטל
הכסור בנאלי, דמכ"ח ככל
אשר ימצא לו [ב"מ ק"ז:] אחד
מצרא: שני חלקין ששבוה
נוטל, אחד משום נכסיה ואחד
משום פשיטות, היכין לו
אחד מנאלי וז' אלא וז', שני
שני חלקין וז' הכין כן חלק
אחד [דע"ב י"ב].

מוסף תוספות

א. [ד]באחי לא זכה ביה
דמתנה קריה רחמנא
ובמתנה כל דאמר אי
אפשי בה דבריו קיימין.
רש"י:

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קבר.

עין משפט נר מצוה

בא א מיי" פ"ג מהל'
נחלות הלכה ד סמג
עשין לו טו"ש' ח"מ ס'י
רעם סעף ו:

בא ב טו"ש' שם ס"י:
ג א מיי" שם ה' ופ"י:
מהל' שנים ג' סמג
שם טו"ש' ח"מ ס' קעד
סעף ק:

גא ד א מיי" פ"ג מהל'
הכבוד נוטל פי שנים בכל
נחלות הלכה ד סמג
עשין לו טו"ש' ח"מ ס'י
רעם סעף ו:

רבינו גרשום

מני. ברייתא זו קדמת הניח
להם אביהם פרה וכו' דנוטל
פי שנים: ר' יהודה דתנן אין
הכבוד נוטל פי שנים בשבח
ששבוה נכסים לאחר מיתת
אביהם: שבוה מאלוה
דכל אשר ימצא לו בעיני:
רבי אומר הכבוד נוטל פי
שנים בשבח ששבוה נכסים
לאחר מיתת אביהם: הוואלי
דשבוה מאלוה קא אתי
והכי נמי קתני ברייתא:
ירשו שטר חוב: שהיה
אחד חייב לאביהם: בכור
נוטל פי שנים. משום
הכללה בשטר קרא את ליה
ומשום דמחזיקין בשטר
כמאן דבביא דמי: והוואלי
נוטל פי שנים בשטר
חוב: פורע נמי פי שנים
בחוברת כמחזיקין ביו בשטר
(כולו). ואם אמר כו: מאי
טעמא דרבנן. ח"ק דרבי:
אחד דמטיא ליה. דנותן לא
מצי יהיב ליה לאחריו. אף
חלק בכורה עד דמטיא ליה
דאבא לא מצי שקיל פי
שנים: קוש חלק בכורות
לחלק פשוט מה חלק פשוט
אצ"כ דלא מצי ראו לו אפי'
דאבא אלא ראו לו אפי'
הכי שקיל דפשוט נוטל
בראי כמחזיקין. אף חלק
בכורה נמי שקיל בשבחא
דממילא אצ"כ דלא מצי
לידיה: ורבנן נמי הכתיב פי
שנים. אמאי לא ירשו כרבי.
הוואלי דיהיבין לא לבכור פי
שנים: אחד מצרא. במקום
אחד נחלין לו חלק בכורות
סמך לחלק פשוט שיהו
יכנסים שה' חלקים במקום
אחד: דיקלא ואלים. שהי'
קטן כשמת ושוב נתגדל.
והכי נמי ארעא ומסקא
שירשון. שגודבלה מאלוה
שחרות הפירות שם וכל
משדות אחרות או הקשין
שהיו שם בלו ונעשו וכל:
כולי עלמא לא פליגי.
דרשקול משום דכל אשר
ימצא לו קריתו ביה: כי
פליגי בחפירי והוי שובלי.
שהניח להם אביהם חזיו
נתגדלו עד ששבוה שכלים.
והכי נמי שלופפי והווי
חברי. שהניח להן אביהן
חברים מפרחין במקצת
ונעשו גדולים: דמר סבר.
רבי שבוה ממילא אתי
וכל אשר ימצא לו קריתו
ביה: ומר סבר אשתני.
כמכות שהניח להם אביהם
ואז שקול:

אף מוהכרת ומושכרת נצבחה דממילא. קמייירי דאין מעלין לה
היתומים מונוות. ואם תאמר ליתני רועה באפר ואנא ידענא דהוא
הדין למוהכרת ומושכרת היכא דלא מחסרי מונוי וז"ל למיתני
מוהכרת ומושכרת כלל דליטריך מו רועה באפר ללמד עליהם

דכלל חסרי מונוות מייירי איטריך
סד"א כל מוהכרת ומושכרת לא
נצבחה דממילא הוא אלא ע"י בני
אדם שחורשין בה ועובדין בה ולא
לישקול בה כבוד פי שנים קמ"ל
דכיון דהיתומין עמנן אין חורשין בהן
ואין טורחין בהן אלא אחרים נצבחה
דממילא חשבינן לה היכא דאין
מעלין לה מונוות: הכי גרסינן מני
רבי ה"א. ולא גרסינן ומני דלא
קמהדר איתרוצא לעלי כלל אלא
מילתא בצפי נפשה היא דקדצי
גמרא: מני. הך דרייתא דקתני
דנוטל כבוד נצבחה ששבוה נכסים
ממילא לאחר מיתת אביהן רבי ה"א:
נצבחה ששבוה. ממילא אצל
כשהשביחו יורשין הכל מודים דאינו
נוטל פי שנים: ירשו שטר חוב. היינו
מלוה בשטר כבוד נוטל פי שנים
דכיון דמוחזק בשטר ועל פי
השטר גוצין את המלוה הרי הוא
כאלו השטר השביח דהיינו נכסים
ששבוה ממילא. ומיהו אצ"כ דרבנן
אינו נוטל פי שנים ומסקנא דמילתיה
דרבי ה"א והכי מוכח לקמן בשמעתין
[ע"ז]. ודוקא מלוה בשטר אצל מלוה על
פה ואפי' צעדים כיון דליכא שטר'
ומצי למטען פרעמיה לך דהמלוה
את חזירו צעדים אין לך לפרעו
צעדים [לקמן קע]. אפי' רבי מודה דלא

שקיל פי שנים דהא אין מוחזקין מחוב זה כלל דנימא הנכסים שבוה מעמנן: ילא עליהן שטר חוב. שחייב אצ"כיהם לאחרים. מילתא באצ"כיהם נפשה היא
ודברי הכל ואפי' בלא ירשו שטר חוב מייירי: כבוד נותן פי שנים. כי היכי דנוטל פי שנים שאותן נכסים נשתעבדו כולן למלוה: ואם אמר איני
נוטל. פי שנים מכל ירושת אבי שיהיו מוחל חלק בכורה ואטול חלק פשוט ולפיכך לא אשלם למלוה פי שנים אלא כנגד מה שאני נוטל
רשאי וכשתובעו זה המלוה לדון אין בית דין יכולין לכופו לפרעו אלא כנגד חלק פשוטו. ונפקא מינה שלרין זה המלוה לעבול
את אחיו של זה לדון ואם אין יכול לכופו מפקדי או אם הלכו למדינת הים אין מורידין לבע"ח צדקה עד דשמוע ב"ד טענת
האחין דמה ידעינן אחיה טענה יש להן דשמא יטענו פרענו או שטר פרוע הוא דסקלא דעמך (א) כיון דכבוד הוא זכי ליה רחמנא
פי שנים ואינו יכול לומר איני חפץ שיהיו שלי דענל כרחו הרי הן שלו דמשעה שמת אביו ירש פי שנים עד שיפקירם או עד שימכרם
או יתנם לאחרים וצריך להגבות לזה המלוה כנגד פי שנים קא משמע לן דענל כרחו לא זכי ליה רחמנא דכחב לתת לו בעין מתנה
אם ירצה לקבלה ואם ימחה שלא לקבל אין מוכין לו לאדם צעל כרחו דלא קרייה רחמנא ירושה אלא מתנה אצל מחלק פשיטותו
אינו יכול לומר כן שהרי יורש הוא צעל כרחו. ויש מפרשין ואם אמר איני נוטל בשטר חוב שיש לאצ"כ על אחרים פי שנים וגם איני
נותן בשטר חוב היוצא עליו פי שנים רשאי ושיבש גמור הוא שהרי השטר היוצא על אצ"כ אינו דינו לגבות משטר שיש לאצ"כ על אחרים
דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לצעל חוב אלא ממקרקעי הוא דקדצי בשרה האמצעי לא יזכה בו דלאס כן נחלה נוטל הכבוד בשן מקומות
נוטל פי שנים חייב להחזיר למלוה פי שנים: מאי טעמיהו דרבנן. דאפי' נצבחה דממילא לא שקיל חלק בכורה: עד דמטיא ליה. דנותן
ואינו יכול ליתנה לאחרים דאין אדם מקנה דבר שלא צל לעולם: מקיש חלק בכורה לחלק פשוט. דפי שנים היינו שני חלקים חלק פשוט וחלק
בכורה והיכרים צמיה אחת דהוא מצי למכתב חלק אחד על אחיו: מה חלק פשוט אצ"כ דלא מציא ליה. דכל ראו שבעולם הבן יורש
מאצ"כ דהא לא איקריא ירושה מתנה דנימא אינו נוטל חלק פשוט אלא צמיה חלק בכורה נמי. ומיהו ראו גמור כגון שהשביחו יתומים לא
שקיל פי שנים דלהכי אהני בכל אשר ימצא לו [דברים כא]: אחד מצרא. שני חלקים יעול צמיה אחד בחלק פשוט שהוא חלק אחד ונוטל צמיה אחד.
ונפקא מינה דכל מקום שנפל לו הגורל לחלק פשוט יעול שם בלא גורל חלק בכורה ואם הן שני אחין ושלש שדות לא יפילו שלשה
גורלות שנים לבכור ואחד לפשוט שהרי אם יפול חלק פשוט צדקה האמצעי לא יזכה בו דלאס כן נחלה נוטל הכבוד בשן מקומות
אלא שני גורלות יפילו ויטילו על שני שדות החיטונות ואיזה שיעלה לבכור יקח ויטול גם האמצעי שאכלו עמו. ורבי איכא למימר
דהך סברא נמי דחד מצרא נפקא ליה מהיקשא: שאם אמר איני נוטל כו'. ורבנן נמי תרתי שמעת מינה מדכתבי לתת שמעינן
דמתנה קרייה רחמנא ואינו יכול ליתן עד דאמיר ליה. דנותן ומדכתבי לו שמעינן דלא זכה בה כבוד עד שצבא ליה שאם אמר איני נוטל
רשאי: שאם אמר איני נוטל ואינו נוטל. האי איני נותן לאו דוקא נקט ליה הכא דהא מקרא לא ילפינן ליה אלא מסברא דכיון דאין נוטל
ודאי לא יתן ור"פ ההוא שאם אמר איני נוטל לפי שאני רוצה ליתן רשאי ואורחא דמילתא נקט שאין אדם רגיל לומר איני נוטל אלא מפני
צריך להחזיר מה שהוא נוטל לאחרים דמה לו ולצרה ליעול כדי ליתן: דיקלא. קטן דענין להן אצ"כיהן: ואליס. שנתעבה אחרי כן. וכן הניח להן
ארעא ואסקא אחרי כן שירשון וצל ונתייפתה כד: דכ"ע. רבי ורבנן: דשקיל. דענין שמו עליו: צמורה. שמת הניח להן ונעשו אחרי
כן שובלי וכן שלופפי דקלים שהפריחו פירות ונעשו אחרי כן חמרים כבי האי גוונא (א) שצבא דממילא פליגי: אחד סבר. רבנן: אישטני.
העשצ להיות חטין והפריחים להיות חמרים דהוי דבר אחר ושם אחר: עשה. הדיין כדברי רבי: עשה. ולא נאמר טעה דכדר משנה חזר:

מספקא